

Startnotitie kwetsbare buurten

Portefeuillehouder: Peter de Vrij, portefeuillehouder Kwetsbare wijken

Ambtelijk opdrachtgever: Bart Bozelie

Bron van de opdracht: coalitieakkoord 2022-2026 gemeente Den Helder

Gevraagd besluit

De vaststelling van deze startnotitie.

Aanleiding

Binnen de gemeente Den Helder zijn er meerdere buurten met sociale en fysieke aandachtspunten. Daarbij gaat het om achterstanden op het gebied van de leefbaarheid, overlast / veiligheid en kansengelijkheid. We zien dat de reguliere gemeentelijke inzet niet voldoende bijdraagt aan het verbeteren van de kwetsbare buurten, extra of gewijzigde inzet is benodigd om in te spelen op deze ongewenste achterstanden.

Vandaar dat in het coalitieakkoord is benoemd dat er een programma gericht op de verbetering van kwetsbare buurten ontwikkeld gaat worden. Daarbij is de Visbuurt met name genoemd. Ook is er een fonds in het leven geroepen op basis waarvan de additionele investeringen bekostigd kunnen worden. Deze startnotitie schetst het pad van het opstellen van een programma voor kwetsbare buurten.

Doelstelling van het programma kwetsbare buurten

Met het programma kwetsbare buurten worden de volgende doelstellingen beoogd

- 1) De leefbaarheid in de betreffende buurten verbeteren en het tegengaan van een verdere kansongelijkheid van de bewoners van deze buurten.
- 2) Met het fonds voor kwetsbare buurten worden nieuwe activiteiten in deze buurten uitgevoerd, danwel bestaande activiteiten geïntensiveerd of geprioriteerd.
- 3) Het samen met de netwerkpartners optrekken bij het verbeteren van deze buurten en daartoe een gezamenlijke stuurgroep inrichten.
- 4) Samen met de buurtbewoners werken aan de verbeteraanpak van de wijk.

Prioriteitsbuurten en thema's daarbinnen

Op basis van (bijgevoegde) cijfermatige verkenningen, in combinatie met bestuurlijke prioriteiten en input vanuit bewoners en netwerkorganisaties, zijn we tot drie prioriteitsgebieden gekomen, de Visbuurt, Tuindorp Oost en (delen van) Nieuw Den Helder.

De eerste prioriteit ligt bij de Visbuurt. Uit de cijfers blijkt dat de buurt op veel indicatoren rond het Helders gemiddelde scoort, met zwakkere scores op het gebied van sociale veiligheid, de fysieke omgeving en de energielabels van de woningen. Ook is bekend dat er aandachtspunten zijn op het gebied van wonen en zorg / maatschappelijke opvang en dat hier sprake is van energiearmoede. Er wonen veel mensen met een lager inkomen in oude koop- en huurwoningen. Voor wat betreft de (particuliere) huurwoningen ligt hiervoor een taak bij de verhuurders. Ten aanzien van de koopwoningen is het de vraag of deze groep zelf de benodigde isolatiemaatregelen kan nemen, zeker als het gaat om een kwaliteitssprong van de woning met duurzame warmtebronnen.

Tweede prioriteitsgebied is Tuindorp Oost. Hier zien we met name achterstanden op sociaal economisch gebied. Dit houdt deels verband met de woningvoorraad, vooral bestaande uit sociale huurwoningen.

Derde aandachtsgebied is Nieuw Den Helder. Hier zijn diverse buurten met achterstanden op sociaal economisch gebied. Afgelopen jaren is hier fors geïnvesteerd in een aantal stedelijke vernieuwingsprojecten, maar de verschillende doelgroepen en leefstijlen vormen nog geen samenleving.

Op dit moment zijn er binnen Julianadorp en De Schooten geen specifieke buurten waar het programma kwetsbare buurten zich op zou moeten richten. Vanzelfsprekend zijn er aandachtspunten in deze gebieden, maar dit kan vanuit het reguliere werk in de wijken worden opgepakt en vereist geen aanvullende investeringen vanuit het fonds kwetsbare buurten.

Relevant gemeentelijk beleid

Veel gemeentelijk beleid is van invloed op ontwikkelingen in kwetsbare buurten. Deze hebben een relatie met het op te zetten programma. Daarbij gaat het met name om de volgende onderwerpen.

- Gebiedsgericht werken: voor de aanpak van de buitenruimte heeft de gemeente het programma gebiedsgericht werken opgezet. Op basis daarvan zijn de noodzakelijke projecten in de openbare ruimte geprioriteerd. Daarbij ligt de focus op de rioleringsaanpak en klimaatadaptatie.
- Wijksteunpunten: het streven van de gemeente is om, samen met maatschappelijke organisaties, dichtbij te bewoners te staan, aanspreekbaar te zijn en makkelijk en laagdrempelig bereikbaar voor vragen over onder andere financiën, zorg en ondersteuning. Daartoe zijn 4 wijksteunpunten opgericht, in Julianadorp, De Schooten, Nieuw Den Helder en de Stad binnen de Linie. Van belang is om te verkennen hoe deze wijksteunpunten het beste kunnen bijdragen aan het programma kwetsbare buurten.
- Benutten en stimuleren inwonersbetrokkenheid: er is een nieuwe participatieverordening in voorbereiding, gericht op het op een laagdrempelige wijze betrekken van bewoners bij beleidsontwikkeling. Ook bij het programma kwetsbare buurten zoeken we zo veel als mogelijk de samenwerking met de buurtbewoners, zowel om te komen tot het verbeterprogramma als bij de diverse projecten.
- Beleid zorg en welzijn: we werken aan een integrale aanpak om kwetsbare inwoners de juiste zorg en ondersteuning te kunnen bieden.
- Beleid maatschappelijke opvang: Al langer is er de trend dat mensen met een zorgvraag, soms ook kwetsbare groepen, in meer of mindere mate zelfstandig wonen in de wijken. Vanwege de betaalbaarheid van de woningen, speelt dit bovengemiddeld in kwetsbare buurten. De aansluiting van deze bewoners met andere wijkbewoners is een aandachtspunt, maar ook het borgen dat de buurtbewoners ergens terecht kunnen met hun vragen en/of zorgen. Daarenboven kent de Visbuurt een aantal locaties voor maatschappelijke opvang. Dit is een aandachtspunt bij het programma voor kwetsbare buurten.
- Beleid woningisolatie en energiearmoede: het te ontwikkelen programma voor de bestrijding van energiearmoede richt zich onder andere op energiebesparende maatregelen. Deze energiearmoede is ook binnen kwetsbare buurten actueel, waaronder in de Visbuurt, waar relatief veel mensen met een lager inkomen wonen, in koop- danwel huurwoningen met een verduurzamingsopgave.
- Beleidsplan Toezicht, Handhaving, Vergunningen en Veiligheid: beschermd en bewaakt de kwaliteit van de leefomgeving. De aanpak is gericht op voorkoming van escalatie van overlast, criminaliteit en verloedering. Samenwerken is hierbij essentieel omdat de oplossing, expertise en bevoegdheden in de aanpak van de problematiek niet altijd bij een organisatie ligt. In onze aanpak betrekken we dan ook collega's, partners en bewoners.

We zien dat de afzonderlijke inspanningen op deze beleidsvelden niet voldoende bijdragen aan het verbeteren van de kwetsbare buurten. Vandaar dat middels het fonds en het programma voor kwetsbare buurten de inzet geïntensiveerd wordt.

Succesfactoren om te komen tot een geslaagde aanpak

Om te kunnen komen tot een succesvolle aanpak, zijn de volgende zaken van belang.

Een meerjarige inzet op meerdere vlakken

Het structureel verbeteren van een buurt vraagt op meerdere vlakken interventies. Juist de combinatie van sociale en fysieke aandachtspunten is kenmerkend voor kwetsbare buurten. Ook vraagt het om een structurele en meerjarige inzet. Voor bijvoorbeeld Rotterdam Zuid en Poelenburg (Zaandam), zijn afspraken voor een periode van 20 jaar gemaakt.

Met een combinatie van korte en lange termijn activiteiten

Naast een langdurige inzet gericht op structurele verbeteringen, is het ook van belang dat er ruimte is voor korte termijn verbeteringen. Met deze aanjaaginvesteringen kunnen direct zichtbare resultaten worden behaald. Naast de evidente maatschappelijke winst die daarmee wordt geboekt, bevordert het ook de betrokkenheid van bewoners en andere partners.

Voor en met de buurtbewoners

Het programma voor kwetsbare buurten moet positief bijdragen aan het woon- en leefklimaat van de bewoners in deze buurten. Vandaar dat nadrukkelijk de samenwerking met de buurtbewoners gezocht wordt. De bewoners zijn niet alleen degenen met de meeste kennis van de buurten, maar bij voorkeur ook medebedenker of mede-eigenaar van de uit te voeren activiteiten. Om dat te kunnen realiseren wordt het verbeterprogramma in samenspraak met de buurtbewoners opgesteld en is een laagdrempelige aanwezigheid in de buurt van belang.

In samenwerking met de netwerkpartners

Naast een goede samenwerking met de bewoners, is een goede samenwerking met de netwerkpartners van belang. Dit betekent dat ook partijen als zorgverleners, schoolbesturen, woningcorporaties, politie, een belangrijke rol hebben in het programma.

Met activiteiten die aansluiten bij en aanvullend zijn op wat er al loopt in de buurten

Door bewoners, maatschappelijke partijen en de gemeente worden er al veel activiteiten ondernomen in de buurten. Zaak is om gebruik te maken deze buurtkracht en dit zonedig te versterken, aan te vullen en acties daaraan toe te voegen.

Elementen van het op te stellen programma

Gelet op de brede problematiek in de kwetsbare wijken, zal in samenwerking met de bewoners en netwerkpartners gewerkt worden aan een integraal programma waarin de problematiek is benoemd en de verbeteraanpak geformuleerd.

Visbuurt

- maatschappelijke opvang
- aanpak huisjesmelkers / zelfbewoningsplicht / leegstand
- verbeteringen in de openbare ruimte
- mogelijke ruimtelijke ingrepen
- energiearmoede / verbetering kwaliteit particuliere woningen / gevelverbetering

Tuindorp Oost

Voor Tuindorp Oost is inmiddels in nauwe samenwerking tussen de woningstichting en de gebiedsregisseur een project opgestart gericht op de verbetering van de openbare ruimte en de tuinen en schuttingen van de bewoners. Hiervoor is budget vanuit het inzet "Samenwerking in de wijk" beschikbaar gesteld. Naast een verbetering van de buitenruimte heeft dit ook als doel om achter de voordeur te komen en met de bewoners in gesprek te raken over de buurt, de leefbaarheid en eventuele problemen. Dit vormt de eerste stap in het opbouwen en uitbreiden van het bewonersnetwerk, om op basis daarvan te verkennen of er een verdergaande verbetering noodzakelijk is.

Nieuw Den Helder

In Nieuw Den Helder is er in de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in stedelijke vernieuwing. Daarbij zijn ook nieuwe doelgroepen de wijk ingetrokken. Extra aandacht voor samenlevingsopbouw is van belang, zodat de verschillende doelgroepen en leefstijlen niet alleen naast elkaar wonen, maar ook een samenleving vormen. Afgelopen periode is, mede gefinancierd door het convenant "Samenwerking in de wijk", al een aantal activiteiten ondernomen gericht op het verbinden van de diverse doelgroepen.

Inzet van het fonds in 2023

Voor de aanpak van de kwetsbare buurten is een fonds ingericht. Voor 2023 is € 100.000 beschikbaar, voor 2024 €1.000.000.

Voor 2023 zal het fonds vooral ingezet worden om het overleg met de bewoners en netwerkpartners te faciliteren, om zo nodig een aantal onderzoeken uit te voeren en om aanjaaginvesteringen, gericht op korte termijn verbeteringen, te kunnen doen. Tegelijk met een voorstel voor de vaststelling van het programma kwetsbare buurten zal een nader bestedingsvoorstel voor 2024 en verder worden ingediend.